

KOMMISSIONENS BESLUTNING**af 26. juli 2000****om Tysklands foranstaltning og statsstøtte til fordel for SICAN-gruppen og projektpartnere***(meddelt under nummer K(2000) 2466)***(Kun den tyske udgave er autentisk)****(EØS-relevant tekst)**

(2001/46/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 88, stk. 2,

under henvisning til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, særlig artikel 62, stk. 1, litra a),

under henvisning til Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af EF-traktatens artikel 93⁽¹⁾, særlig artikel 7,

under henvisning til Kommissionens beslutning af 11. marts 1998⁽²⁾ om at indlede proceduren efter artikel 88, stk. 2, vedrørende statsstøtte C 20/98,

efter at have opfordret interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger i overensstemmelse med disse artikler⁽³⁾, og

ud fra følgende betragtninger:

(4) Ved brev af 26. maj 1998 underrettede Kommissionen Tyskland om sin beslutning om at indlede proceduren efter EF-traktatens artikel 88, stk. 2, vedrørende ovennævnte støtte.

(5) Kommissionens beslutning blev offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*⁽⁴⁾. Kommissionen opfordrede interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger til den omhandlede støtte, men har ikke modtaget bemærkninger.

(6) I tilknytning til det brev, hvori Tyskland blev underrettet om procedurens indledning, fremsendte de tyske myndigheder Kommissionen yderligere oplysninger den 21. juli 1998, 14. september 1998, 24. november 1998, 11. januar 1999, 17. februar 1999, 3. marts 1999, 27. april 1999, 15. juni 1999 og 16. juni 1999.

(7) Repræsentanter for Tyskland og Kommissionen holdt møde den 30. september 1998 og den 20. maj 1999.

(8) Den 2. februar 2000 anmodede Kommissionen om yderligere oplysninger, som Tyskland fremsendte ved brev af 15. marts 2000.

I. SAGSFORLØB

(1) Ved brev af 30. september 1996 modtog Kommissionen en klage over en påstået støtte på 150 mio. EUR til SICAN, en virksomhed i Hannover i Niedersachsen.

(2) Ved brev af 4. november 1996 anmodede Kommissionen Tyskland om oplysninger, som den tyske regering fremsendte ved brev af 20. marts 1997. Sammen med disse oplysninger sendte den tre særskilte meddelelser, hvormed den underrettede Kommissionen om, at der var blevet ydet statsstøtte.

(3) På et møde den 2. december 1997 mellem repræsentanter for Tyskland og Kommissionen fremlagde den tyske regering yderligere oplysninger.

II. DETALJERET BESKRIVELSE AF FORANSTALTNINGERNE OG DEN FORMODEDE STØTTE

(9) På grundlag af de oplysninger, som forelå for Kommissionen ved procedurens indledning, kan sagen beskrives på følgende måde⁽⁵⁾:

A. GRUPPEN

(10) I 1989 besluttede delstatsregeringen i Niedersachsen, at den sammen med forbundsregeringen som led i det europæiske »Jessi«-projekt ville opbygge SICAN som strategisk kompetencecenter inden for nøgleteknologien

⁽¹⁾ EFT L 83 af 27.3.1999, s. 1.

⁽²⁾ EFT C 307 af 7.10.1998, s. 13.

⁽³⁾ Se fodnote 2.

⁽⁴⁾ Se fodnote 2.

⁽⁵⁾ Detaljerede oplysninger findes i Kommissionens meddelelse til de øvrige medlemsstater (indledning af proceduren i SICAN-sagen); se note 3.

mikroelektronik og med henblik på anvendelsen heraf inden for industrien og servicesektoren, således at anvendelsen af mikroelektronik kunne støttes og styrkes i Niedersachsens virksomheder inden for telekommunikation, forbrugerelektronik, datateknologi, maskinindustri og elektroteknik; i den forbindelse skulle der gennemføres forskningsprojekter sammen med og for disse virksomheder. I årene derpå blev SICAN-gruppen reorganiseret og fik den struktur, som den havde indtil 1998. Selv om virksomhederne i SICAN-gruppen havde form af anpartsselskaber (GmbH), blev de ifølge Tyskland oprettet med henblik på at udføre ovennævnte offentlige opgave, og den statslige indflydelse er til stadighed blev udøvet gennem moderselskabets tilsynsorganer.

(11) SICAN-gruppen var sammensat af et managementholdingselskab, SICAN-Beteiligungs-GmbH (i det følgende benævnt SIBEG), to operative datterselskaber, SICAN GmbH (i det følgende benævnt SICAN) og SICAN F&E-Betriebs-GmbH (i det følgende benævnt SIBET), samt et selskab, der ejede gruppens aktiver, SICAN Anlagen Verwaltungs GmbH (i det følgende benævnt SIAG). SIBEG var hovedsagelig ejet af tyske og amerikanske virksomheder. SICAN var et 100% ejet datterselskab af SIBEG. SIBEG ejede 51%, og Nord/LB og en række delstater ejede 49% af kapitalandelene i SIBET. Nord/LB ejede alle andele i SIAG, dvs. at SIAG indirekte var stats-ejet.

(12) I perioden 1990-1998 gennemførte SICAN over 500 udviklingsprojekter på prækonkurrencestadiet på bestilling af private kunder. SIBET arbejdede angiveligt ikke i overvejende grad med profit for øje og var ikke aktiv på markedet. SIBET gennemførte ligeledes F&U-projekter, dog hovedsagelig på det industrielle forskningsstadium, i samarbejde med industrielle partnere og forskningsinstitutter. SIAG arbejdede ikke med profit for øje og ejede alle SICAN-selskabers anlægsaktiver (bygninger, udstyr, software, øvrigt udstyr). Selskabet stillede disse aktiver til rådighed for SIBET og SICAN og ydede desuden disse selskaber tjenesteydelser gennem sit personale.

B. DEN FORMODEDE STØTTE

a) Ydede beløb

(13) Det blev ved procedurens indledning antaget, at SICAN-gruppen i perioden 1990-1998 havde modtaget over 100 mio. EUR i offentlige midler, idet SIAG havde modtaget hovedparten heraf til finansiering af gruppens anlægsaktiver og til dækning af løbende udgifter.

(14) Siden 1990 har gruppen fra forbundsstaten og delstaten modtaget offentlige midler på over 100 mio. EUR. SIAG modtog hovedparten heraf til finansiering af gruppens

anlægsaktiver (57,5 mio. EUR eller 113,74 mio. DEM) og til dækning af løbende udgifter (5,92 mio. EUR eller 11,71 mio. DEM). SIBET modtog 31,76 mio. EUR (62,79 mio. DEM) til investeringer og F&U-projekter. SIBET modtog i 1990/91 13,64 mio. EUR (26,97 mio. DEM) som startfinansiering og har siden da klaret sig selv.

b) Støtte til SIBET's og SICAN's projektpartnere

(15) Hvad angår den direkte tildeling af støtte modtog SIBET 5,11 mio EUR (10,11 mio. DEM) til videregivelse som projektfremme til samarbejdspartnere (forskningsinstitutter og erhvervsliv). Maksimalsatsen for industrielle samarbejdspartnere lå på 50%. Det blev anført, at projekterne skulle betragtes som industriel forskning, og at SICAN's samarbejdspartnere ikke havde modtaget direkte projektstøtte.

(16) Hvad angår en eventuel indirekte støtte til SIBET's og SICAN's samarbejdspartnere erklærede Tyskland, at SIBET og SICAN havde ydet deres tjenesteydelser om ikke til markedspriser, så i det mindste til priser svarede til de fulde omkostninger og således ikke havde videregivet nogen indirekte fordele til andre virksomheder.

c) Støtte til SICAN og SIBET

(17) Hvad angår støtte til SICAN og SIBET blev der ud over den i betragtning 15 nævnte direkte støtte videregivet fordele fra SIAG til SICAN og SIBET gennem afregning af ydelser ydet af SIAG. Mens SIAG opkrævede personaleudgifter fuldt ud hos SICAN og SIBET, erklærede Tyskland, at betalingen for brug af SIAG's anlægsaktiver ikke indeholdt hverken afskrivningsomkostninger eller de 5,92 mio. EUR (11,71 mio. DEM), som SIAG havde modtaget til dækning af løbende udgifter.

d) Tysklands holdning

(18) Efter Tysklands opfattelse var støtten til SICAN's og SIBET's projekter i overensstemmelse med EF-rammebestemmelserne for statsstøtte til forskning og udvikling⁽⁶⁾ (F&U-rammebestemmelser), da den gennemsnitlige intensitet aldrig havde overskredet den deri accepterede intensitet.

(19) Endvidere fremsendte Tyskland ved brev af 20. marts 1997 tre »NN-anmeldelser«, som blev beskrevet mere detaljeret i meddelelsen om procedurens indledning.

⁽⁶⁾ EFT C 45 af 17.2.1996, s. 5.

- (20) På mødet den 4. december 1997 hævdede de tyske repræsentanter, at støtten til SICAN-gruppens projektpartnere kunne falde ind under en ordning for støtte til forskning og udvikling, som Kommissionen havde godkendt, dog uden at anføre, om hvilken der var tale.

III. KOMMISSIONENS BESLUTNING OM PROCEDURENS INDLEDNING

- (21) Kommissionen indledte den formelle undersøgelsesprocedure⁽⁷⁾, fordi den på baggrund af de forelagte oplysninger var i tvivl om, hvorvidt betingelserne i F&U-rammebestemmelserne var opfyldt. For at vurdere dette var det bl.a. nødvendigt at henhøre den pågældende støtte til bestemte forskningsprojekter og derpå fastslå disses forskningsstadium samt det samlede støttebeløb, således at støtteintensiteten kunne beregnes og vurderes, og støttens nødvendighed og tilskyndelsesvirkning kunne påvises. De tyske myndigheder havde ikke fremsendt de oplysninger, der var nødvendige for at kunne foretage en sådan vurdering. Navnlig havde de ikke påvist, at SICAN-gruppen havde et omkostningsregnskabssystem, som havde kunnet sikre, at alle virksomhedens tjenesteydelser til tredjemand blev ydet til markedspriser eller priser, der dækkede omkostningerne.

IV. BEMÆRKNINGER FRA INTERESSEREDE PARTER

- (22) Kommissionen har ikke modtaget bemærkninger fra interesserede parter.

V. KOMMENTARER FRA TYSKLAND

- (23) Som reaktion på Kommissionens beslutning om at indlede proceduren efter EF-traktatens artikel 88, stk. 2, fremsendte Tyskland detaljerede oplysninger, som kan sammenfattes således:

A. DIREKTE STØTTE TIL SIBET'S PROJEKTPARTNERE

- (24) Med hensyn til direkte støtte til SIBET's projektpartnere understregede Tyskland, at formålet med de industrielle forskningsprojekter, som blev gennemført sammen med samarbejdspartnerne, havde været at tilskynde til at anvende mikroelektronik og ved hjælp af konkrete forskningsprojekter således at højne kvalifikationsniveauet i partnervirksomhederne. Af de oversigter, som Tyskland har fremlagt, fremgår det, at SIBET gennemførte 17 industrielle forskningsprojekter. Til disse projekter modtog samarbejdspartnerne i alt 9,73 mio. DEM (4,97 mio. EUR). Heraf modtog offentlige forsknings-

institutioner 2,7 mio. DEM (1,38 mio. EUR), mens 15 industrielle samarbejdspartnere modtog 7 mio. DEM (3,58 mio. EUR). Efter opfordring fra Kommissionen forelagde Tyskland projektbeskrivelser for disse 15 projekter og anførte, at alle projekter var korrekt klassificeret som industrielle forskningsprojekter. Af oversigten over de støttebeløb, som de 15 virksomheder havde modtaget, og de hermed forbundne projektomkostninger fremgår det, at maksimalsatsen på 50 % af projektomkostningerne ikke blev overskredet.

- (25) Fem projektpartnere var ikke omfattet af definitionen af små og mellemstore virksomheder (SMV) i henhold til Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til små og mellemstore virksomheder⁽⁸⁾. I ét tilfælde lå støttebeløbet (under 36 000 DEM eller 18 406 EUR) under loftet i henhold til meddelelsen fra Kommissionen om de minimis-støtteordninger⁽⁹⁾. Med hensyn til de fire andre virksomheder forelagde Tyskland oplysninger, hvoraf det skulle fremgå, hvorfor støtten for virksomheden udgjorde en tilskyndelse til at gennemføre forskning som omhandlet i punkt 6 i F&U-rammebestemmelserne.
- (26) De 15 projekter beskrives nedenfor. Hvis der ikke anføres firmanavn, var den støttede virksomhed en SMV i henhold til Fællesskabets definition.

- (27) Projekt 1005:

Som led i udviklingsprojektet blev der udviklet et sensordatabehandlingsmodul, som udmærker sig ved at have et stort funktionsområde og fysisk at være af minimale dimensioner. Som resultat af projektet kan der gennemføres nye tekniske funktioner, som medfører en væsentlig forbedring af de eksisterende faciliteter for anvendelsen af dette databehandlingsmodul i maskinindustrien. For så vidt er der tale om et industrielt forskningsprojekt, idet den erhvervede nye viden gennem en planmæssig udforskning af disse teknisk nye funktioner kan udnyttes til i væsentlig grad at forbedre de processer, der hidtil er anvendt i maskinindustrien, da det databehandlingsmodul, der er udviklet, bl.a. inden for fremstilling af værktøjsmaskiner kan anvendes til at fastslå slitagen på diamantslibeskiver og dermed muliggør en bedre udnyttelse af de meget dyre slibeskiver. Derudover gør den udviklede elektronik det muligt — i modsætning til traditionelle metoder — at foretage en direkte sammenkobling af forskellige maskinkomponenter og styringer via CAN-bussen.

Den industrielle samarbejdspartner modtog støtte på 166 000 DEM (84 874 EUR). Støtteintensiteten udgjorde 50 % af partnerens projektomkostninger.

⁽⁷⁾ Se fodnote 2.

⁽⁸⁾ EFT C 213 af 23.7.1996, s. 4.

⁽⁹⁾ EFT C 68 af 6.3.1996, s. 9.

(28) Projekt 1006:

I dette projekt blev der udviklet et nyt reguleringssystem til svejsning med CO₂-laserstråler, som gennem en regulering af lasereffekten medfører en afgørende forbedring af svejse sømmens kvalitet. Denne således forbedrede metode indebærer en klar rentabilitetsforøgelse i forbindelse med hele svejseprocessen. Hidtil måtte man empirisk beregne de optimale bearbejdningsparametre i tidsrøvende forsøg. Resultaterne af dette projekt bidrager direkte til at forbedre den industrielle produktionsproces og produktkvaliteten. For så vidt er der tale om et industrielt forskningsprojekt, idet den nye viden, der er erhvervet gennem en planmæssig udforskning, kan udnyttes til at gennemføre betydelige forbedringer af de traditionelle metoder i forbindelse med svejsning med CO₂-laserstråler. Hidtil har det som regel været nødvendigt at foretage en visuel kontrol af de bearbejdede emner, som i væsentlig grad kan indskrænkes som følge af det pågældende udviklingsarbejde.

Den industrielle samarbejdspartner modtog støtte på 117 500 DEM (60 076 EUR). Støtteintensiteten udgjorde 50 % af partnerens projektomkostninger.

(29) Projekt 1008:

Trådløse mikrofoner anvendes til trådløs transmission af lydsignaler af høj kvalitet i tv-studier, på scener i forbindelse med tv-reportager samt i koncertsale. Transmissionskvaliteten af de hidtil anvendte analog-FM-systemer svarer til UKW-FM-radiospredningen, forbedret ved hjælp af et kommandersystem. Dette vil imidlertid ikke længere være tilstrækkeligt i forbindelse med de fremtidige krav til lydoptagelser (cd-kvalitet). Som led i dette industrielle forskningsprojekt blev der udviklet en funktionsmodel af et nyt og teknisk banebrydende, 100 % digitaliseret trådløst mikrofonsystem. Der blev herved skabt grundlag for at seriefremstille et teknologisk nyt produkt og således udnytte den erhvervede viden til væsentlige forbedringer af eksisterende produkter.

Det udviklede transmissionssystem blev ikke videreudviklet til stadiet for industriel udnyttelse; i stedet erhvervede partnerne systemviden og et omfattende detailkendskab, der tjener som grundlag for yderligere udviklingsarbejder.

Samarbejdspartneren, industrivirksomheden Sennheiser, modtog støtte på 362 691 DEM (185 440 EUR). Støtteintensiteten udgjorde 50 % af partnerens projektomkostninger.

Med hensyn til tilskyndelsesvirkningen erklærede Tyskland, at der med projektet på daværende tidspunkt blev udført et banebrydende arbejde. Sennheisers udviklingsafdeling havde ikke kunnet gennemføre et projekt med

så store tekniske krav uden finansiell støtte og samarbejde med en højt kvalificeret projektpartner. Da det var vanskeligt at vurdere, hvilken risiko samarbejdet med en ny virksomhed med ringe erfaring på det pågældende markedssegmenter udgjorde for Sennheiser (projektet var et af SIBET-gruppens første), havde virksomheden ganske givet ikke gennemført projektet uden støtten. Den risiko, der var forbundet med projektet, fremgik også af, at udviklingsarbejdet tog meget længere tid, end man oprindeligt havde regnet med.

(30) Projekt 1009:

Formålet med udviklingsprojektet var at udvikle et sensorsystem, som registrerer forhøjede ozonkoncentrationer, der kan frembringes af luftdesinfektionsudstyr eller apparater til lugtnutralisering. Dette system blev udviklet ved hjælp af et halvledergassensorsystem, bestående af en ny, mikrostruktureret halvledergassensor, et mikrocontrollerkredsløb og en styring til spændingen i luftdesinfektionsudstyret. Der udbydes ikke lignende systemer på markedet på nuværende tidspunkt. Systemet til regulering af ozonkoncentrationen anvendes for øjeblikket i forbindelse med langtidsmålinger i klimaanlæg. Det medfører en væsentlig forbedring af de tilgængelige systemer på markedet. Den viden, der er erhvervet som led i dette industrielle forskningsprojekt, kan således udnyttes til en betydelig forbedring af målemetoderne og målesystemerne.

Den industrielle samarbejdspartner modtog støtte på 142 500 DEM (72 859 EUR). Støtteintensiteten udgjorde 50 % af partnerens projektomkostninger.

(31) Projekt 1010:

Inden for bredbåndskommunikationsteknik er det »synkron digital hierarki« (SDH) slået igennem som international kommunikationsstandard. Udnyttelsen af SDH-teknikken muliggør navnlig billedkommunikation, f.eks. videokonferencer, og sammenkobling af lokale computernet. Den ATM-teknik, der anvendes i denne forbindelse, gør det muligt at indføre et bredbånds-ISDN-net, som via glasfibre vil stille alle nuværende og fremtidige tjenester til rådighed for netkunden. Som led i dette udviklingsprojekt er der bl.a. udviklet afgørende nøglekomponenter til et ATM-system. De forskningsresultater, der er opnået i dette projekt, muliggør væsentlige forbedringer inden for ATM-applikationer og -systemer. De udviklede hard- og softwarekomponenter danner således grundlag for innovative produkter inden for multimedie-applikationer.

Samarbejdspartneren, industrivirksomheden Ericsson Eurolab, modtog støtte på 1 822 398,92 DEM (931 777 EUR). Støtteintensiteten udgjorde 50 % af partnerens projektomkostninger.

Med hensyn til tilskyndelsesvirkningen erklærede Tyskland, at Ericsson Telekom GmbH havde ca. 185 ansatte ved projektstarten og støttebevillingen. Virksomheden var blevet oprettet som et joint venture-selskab mellem Ericsson og FUBA, og FUBA ejede 49 % af andelen.

På grundlag af forskningsprojektet, som på forhånd var blevet planlagt i store træk, fik både SIBET og projektpartneren kendskab til et mikroelektronisk område, som var nyt for dem (deep submicron). Som led i projektet erhvervede projektpartnerne i første række en faglig kompetence, som indirekte indvirkede på projektpartnerens øvrige udviklingsaktiviteter; de udviklede produkter tillod derimod ikke en direkte industriel udnyttelse, men tjente kun til principielt at bevise, at de tilsigtede mål kunne nås.

Den industrielle partner havde ikke gennemført projektet med de givne teknologiske krav og en omkostningsandel på ca. 3,6 mio. DEM, hvis ikke støtten på 1,8 mio. DEM havde virket som finansiel tilskyndelse. Projektet lå alt for langt fra Ericsson Eurolabs daglige aktiviteter.

Projektet førte til, at der på F&U-området blev skabt yderligere arbejdspladser til kvalificerede ingeniører, navnlig med henblik på at videreudvikle den viden, der var erhvervet ved hjælp af projektet.

(32) Projekt 1013:

Virksomheder, som ønsker at få fodfæste på verdensmarkedet inden for vejeteknik, er tvunget til at tilbyde et stort produktsortiment for at kunne løse deres forskellige kunders mangeartede vejeopgaver optimalt. Det var målet med dette projekt at nedsætte perioden fra idé til markedsført produkt og nedbringe logistikudgifterne gennem en modularisering af elektronikken. Ved at anvende multichipmodulteknikken og ASIC-teknologierne kunne der udvikles en ny produktgeneration af veje- og målemetoder. Den viden, der er erhvervet som led i dette projekt, bidrager til en betydelig forbedring af de hidtil anvendte systemer og metoder og kan udnyttes til at udvikle nye produkter på dette markedssegment.

Samarbejdspartneren, industrivirksomheden Sartorius, modtog støtte på 679 677,01 DEM (347 513 EUR). Støtteintensiteten udgjorde mindre end 50 % af partnerens projektomkostninger (1,4 mio. DEM).

Med hensyn til tilskyndelsesvirkningen erklærede Tyskland, at der som led i projektet var blevet udviklet nye teknikker (modularisering af elektronikken, multichipmodulteknik og ASIC-teknologier), som kunne anvendes i forbindelse med elektroniske vejemetoder. Projektmålet

gik videre end den F&U-kompetence, som allerede fandtes hos Sartorius, og havde derfor ikke været en del af de daglige aktiviteter i F&U-afdelingen. Uden støtten havde den industrielle partner ikke iværksat et så vidtrækkende F&U-projekt på dette område, da investeringerne og risikoen havde været for stor.

I forbindelse med projektet arbejdede forskere ansat hos Sartorius i ca. 10 000 timer, svarende til syv mandår.

(33) Projekt 1014:

Mobiltelefonens hastige udbredelse medfører et hurtigt generationsskifte i forbindelse med terminaludstyr og nethardware (basisstationer, antenner og repeatere) samtidig med, at dækningsområdet øges. Repeatere forbinde strækninger, hvor der ikke er mulighed for en direkte mobilkontakt mellem basis og modtager. I det beskrevne projekt skulle der udvikles et billigt repeatersystem ved hjælp af nye opbygnings- og forbindelsesmetoder. I forbindelse med alle de funktionsenheder, der skulle udvikles, skulle man foruden et fleksibelt design undersøge mulighederne for at nedbringe omkostningerne for hele systemet, både i udviklingsfasen og den senere produktionsfase. Ved at anvende nye teknologier og udviklingsmetoder kunne der ud fra ovennævnte aspekter opnås meget bedre resultater i forhold til det aktuelle tekniske niveau, således at der som led i dette industrielle forskningsprojekt på den ene side kunne erhverves viden om nye metoder til udvikling af de nødvendige komponenter, og resultaterne på den anden side kunne udnyttes til at udvikle nye systemer.

Den industrielle samarbejdspartner modtog støtte på 701 664,50 DEM (358 755 EUR). Støtteintensiteten udgjorde 50 % af partnerens projektomkostninger.

(34) Projekt 1015:

Som led i dette projekt blev der udviklet et billigt måle- og styringssystem, som er let at vedligeholde, og som muliggør en kontinuerlig registrering af vandkvaliteten i kanalnetssystemer. Ved at anvende nye, intelligente signalbearbejdningsalgoritmer (fuzzy-logik og kunstige neurale netværk) blev problemet i forbindelse med fastsættelsen af vandkvaliteten reduceret til størrelser, der er lette at måle. Med denne strategi blev der udviklet en innovativ metode til styring af regnvandsreservoirer, som muliggør væsentlige besparelser eller gør, at man undgår at skulle foretage udvidelser. Dette betyder, at den viden, der er erhvervet som led i dette industrielle forskningsprojekt, kan udnyttes til at foretage betydelige forbedringer af såvel eksisterende som nye regnvandsreservoirsystemer.

Den industrielle samarbejdspartner modtog støtte på 411 615,10 DEM (210 455 EUR). Støtteintensiteten udgjorde 50 % af partnerens projektomkostninger.

(35) Projekt 1016:

Leverandørerne af udstyr og komponenter til motorkøretøjsindustrien har brug for sensorsystemer med meget specifikke egenskaber, som for det meste ikke findes umiddelbart eller til acceptable priser på markedet. Udviklingstendensen går i dag klart i retning af integrerede sensor- og systemløsninger, som kan fremstilles ved hjælp af halvleder-massteknologi. En afgørende faktor for at kunne anvende disse sensorer er egnede signaloverføringsteknikker og beherskelse af sensorjusteringen. I dette projekt blev der udviklet en sensorsignalforstærker, der er egnet til anvendelse i motorkøretøjer, til adaption i sensorelementer i en pladsbesparende mini-konstruktion. Med den udviklede enhed kan en vilkårlig sensor hurtigt, processikkert og billigt justeres med en modstandsbro. Hidtil er sensorjusteringen sket ved hjælp af snævert tolererede enkeltmodstande, som efterfølgende loddes ind i elektronikken manuelt. Ved hjælp af de enheder og metoder, der blev udviklet i dette projekt, kunne der opnås en klar omkostnings- og kvalitetsmæssig forbedring i forhold til anvendelsen af traditionelle sensorjusteringsteknikker. Den viden, der er erhvervet som led i dette industrielle forskningsprojekt, kan fuldt ud udnyttes til at optimere eksisterende og udvikle nye metoder.

Samarbejdspartneren, industrivirksomheden Wabco GmbH, modtog støtte på 666 739 DEM (340 898 EUR). Støtteintensiteten udgjorde 50 % af partnerens projektomkostninger.

Med hensyn til tilskyndelsesvirkningen erklærede Tyskland, at projektet havde tjent til at udvikle en metode, hvorved man ved hjælp af intelligente kredsløb undgår en kostbar sensorkalibrering. Resultaterne af forskningen skulle omsættes til en funktionel ASIC-model.

De teknologiske krav i forbindelse med projektet gik langt ud over de muligheder, som Wabco GmbHs F&U-afdeling selv havde. Som led i dette projekt deltog SIBET for første gang på en så teknisk krævende måde i udviklingen af integrerede kredsløb til montering i motorkøretøjer, som på grund af de yderligere vanskeligheder, der er forbundet med anvendelsen i motorkøretøjer, skal være særligt pålidelige. At den tekniske risiko var stor, fremgår af, at det ASIC, der blev udviklet på grundlag af den som led i projektet erhvervede viden, aldrig nåede stadiet for industriel udnyttelse, ikke i ændret eller videreudviklet form blev anvendt i virksomhedens andre produkter og således ikke direkte blev udnyttet kommercielt.

På baggrund heraf ses det klart, at projektet havde været mindre ambitiøst, hvis der ikke var blevet ydet omfattende støtte til den industrielle samarbejdspartner, og formentlig heller aldrig var blevet afsluttet på grund af de problemer, der gang på gang opstod i forbindelse med projektgennemførelsen. Heraf kan det umiddelbart konkluderes, at den viden, der er af stor betydning for det yderligere udviklingsarbejde, og den knowhow, der blev erhvervet i løbet af projektet, først ville have været til rådighed på et senere tidspunkt, hvis overhovedet.

Som det kan forventes i forbindelse med kvalificeringsforanstaltninger, lagde projektet i vidt omfang beslag på kapacitet i den industrielle partners elektroniske udviklingsafdeling.

(36) Projekt 1019:

Test af integrerede kredsløb under udviklingen og inden montering i slutproduktet spiller en stadig større rolle for kvaliteten og omkostningerne. Mikroelektronikkens hastige udvikling kræver stadige forbedringer og udvidelser af testudstyret. Udviklingen af testprober, som til stadighed skal tilpasses det stigende antal komponenter, der skal testes, er en vigtig opgave, for at man på dette område konkurrencedygtigt kan udvikle og teste mikroelektronikkomponenter. Som led i dette projekt blev der udviklet en højtydende testprobe på grundlag af moderne konstruktionsteknik og kontaktmetoder. Endvidere blev der udviklet et integreret kredsløb, som muliggør en firdobling af den testydelse, der på nuværende tidspunkt er tilgængelig på markedet. Testprobens primære brugere kan arbejde med optimerede testmetoder og således forbedre effektiviteten af deres udviklings- og produktionsområder. Desuden kan perioden fra idé til markedsført produkt nedsættes og spildprocenten nedbringes. For så vidt kan den viden, der er erhvervet som led i forskningen, udnyttes til i væsentlig grad at optimere de hidtil anvendte metoder og systemer. Samtidig opfyldes de betingelser, der stilles til et industrielt forskningsprojekt, fuldt ud.

Den industrielle samarbejdspartner modtog støtte på 423 950 DEM (216 762 EUR). Støtteintensiteten udgjorde 50 % af partnerens projektomkostninger.

(37) Projekt 1023:

I dette projekt blev der udviklet en model til rudehejs med klemsikring, navnlig i motorkøretøjer med ruder med automatisk lukning. Foruden en klemsikringsfunktion gør det udviklede styringsmodul det også muligt at bestemme rudens position på grundlag af en måling af motorstrømmen uden brug af yderligere sensortechnologi. Dette betyder lavere omkostninger pr. enhed og

lavere udgifter til montage. De metoder, der anvendes på nuværende tidspunkt, kan på grund af den simple styring via relæ og mekaniske endestop eller yderligere sensortechnologi ikke uden videre forsynes med en klem-sikring, som opfylder alle krav. For det produkt, der er udviklet som led i dette projekt, betyder dette en væsentlig forbedring i forhold til eksisterende løsninger. I overensstemmelse med kravene til et industrielt forskningsprojekt kan den viden og de erfaringer, der er erhvervet som led i dette projekt, udnyttes i forbindelse med eksisterende metoder og samtidig anvendes som grundlag for en fuldstændig ny teknologi inden for rudehejs til motorkøretøjer.

Den industrielle samarbejdspartner modtog støtte på 549 495,82 DEM (280 952 EUR). Støtteintensiteten udgjorde 50 % af partnerens projektkomkostninger.

(38) Projekt 1024:

Overvågningen af trykket i hjernen hos patienter med »vand i hovedet« (hydrocephalus-behandling) er et væsentligt aspekt inden for neurokirurgien ved efterbehandlingen i forbindelse med operationer og ulykkesofre. I dette projekt blev der udviklet en tryksensor med signalbearbejdning til måling af trykket i hjernen mellem hjernehinden og kraniet. Dette sensorsystem suppleres med en implanterbar telemetrisk data- og energioverførselsanordning. Derudover skal den telemetriske trykmåleenhed i en yderligere projektfase forsynes med en aktivt regulerbar ventil, som muliggør en kontrolleret bortledning af hjernevæske til bughulen. Den medicinske anordning, som tilstræbes i projektmålet, udgør en væsentlig forbedring og lettelse for lægen og patienten i forhold til de kostbare overvågnings- og målemetoder, der anvendes i dag. Den viden, der er erhvervet som led i dette projekt, kan anvendes til i vidt omfang at forbedre de eksisterende metoder til måling af trykket i hjernen og samtidig til at udvikle nye medicinske anordninger, hvorfor dette projekt kan betegnes som et industrielt forskningsprojekt.

Den industrielle samarbejdspartner modtog støtte på 477 003 DEM (243 887 EUR). Støtteintensiteten udgjorde 50 % af partnerens projektkomkostninger.

(39) Projekt 1025:

Med den øgede udbredelse af mikroelektroniske kredsløb og systemer får multichipmoduler (MCM) stadig større betydning. Multichipmoduler indeholder forskellige elektronikkomponenter (chips og sensorer), særdeles tæt pakket på et substrat. ET MCM's forholdsvis store værdi

nødvendiggør ikke kun en funktionskontrol, men også en fejl diagnose for at kunne reparere en defekt. Det er i dag kun muligt at teste MCM med specialløsninger. Målet med det nævnte projekt er at gøre det muligt at teste MCM på eksisterende testsystemer og udvikle specielle testteknikker med henblik på at nedbringe testudgifterne. Adgangen til den udviklede software og de mekaniske komponenter åbner et helt nyt produktområde. Som resultat af det industrielle forskningsprojekt er der fremkommet hardware- og softwarekomponenter som supplement til de kommercielle testsystemer, som kan gøre det rentabelt at begynde at teste kombinerede analoge/digitale systemer og udnyttes til betydelige forbedringer af de hidtil anvendte metoder, men som samtidig også danner grundlag for udviklingen af nye metoder og systemer på dette område. For så vidt opfyldes de betingelser, der stilles til et industrielt forskningsprojekt.

Den industrielle samarbejdspartner modtog støtte på 236 683,26 DEM (121 014 EUR). Støtteintensiteten udgjorde 50 % af partnerens projektkomkostninger.

(40) Projekt 1026:

I dette projekt blev der udviklet en elektronisk regulator til regulering af påfyldningen i forbindelse med force flow-pakkere. Den anvendte fuzzy-reguleringsteknik gør det muligt at regulere vanskelige processer. Med det aktuelle tekniske niveau er den optimale indstilling af arbejdsgangen i forbindelse med disse pakkere forbundet med store problemer. Med den løsning, man nåede frem til i projektet, kan der opnås en hurtigere fyldning af sækkene, også når der er tale om forskellige produkter. Derudover er der også mulighed for en hurtigere og automatisk indstilling af maskiner ved førstegangsinstallationen, hvilket gør, at man kan registrere en pludselig ændring af det pågældende produkts egenskab, overholde de færdigpakkede sækkes vægt mere nøjagtigt samt undgå, at sækkene går itu. Anvendelsen og udnyttelsen af projektsresultaterne viser således en væsentlig forbedring af produktionsprocessen. De resultater, der er opnået som led i dette forskningsprojekt, danner grundlag for betydelige forbedringer af de hidtil anvendte fyl-demaskiner, hvilket bl.a. berettiger til, at dette projekt klassificeres som et industrielt forskningsprojekt.

Den industrielle samarbejdspartner modtog støtte på 258 050 DEM (131 938 EUR). Støtteintensiteten udgjorde 50 % af partnerens projektkomkostninger.

(41) Projekt 1027:

Materiebearbejdning ved hjælp af laser vil vinde stadig større indpas inden for mange områder af produktionsindustrien. Her udmærker anvendelsen af laser sig ved en meget høj bearbejdingskvalitet og -hastighed. Som led i dette projekt blev der udviklet en online-fejlfinding i forbindelse med skæring og svejsning af metalplader. Dermed sker der en væsentlig fremskyndelse af et emnes bearbejdningstid, og der ydes derudover et væsentligt bidrag til kvalitetssikringen. Den udviklede fejlfinding kan anvendes til i vidt omfang at forbedre de hidtil anvendte lasersystemer og udgør et væsentligt grundlag for udviklingen af nye metoder på dette område.

Samarbejdspartneren, industrivirksomheden VW AG, modtog støtte på 35 261,31 DEM (18 028 EUR). Støtteintensiteten udgjorde 25% af partnerens projektomkostninger. Støtten er omfattet af de minimis-reglen⁽¹⁰⁾.

- (42) Endelig gjorde Tyskland det klart, at støtten til partnervirksomhederne ikke, som det var blevet fremført på mødet den 4. december 1997, var blevet ydet på grundlag af en af en ordning for støtte til F&U, der var godkendt af delstaten Niedersachsen.

B. INDIREKTE STØTTE TIL SICAN'S OG SIBET'S KUNDER

- (43) En af grundene til, at proceduren blev indledt, var, at Tyskland ikke havde underbygget sin påstand om, at SICAN og SIBET, for så vidt som de var aktive på markedet, havde ydet deres tjenesteydelser til kunder til priser svarende til de fuldstændige omkostninger, under hensyntagen til enhver støtte, der var ydet til gruppen. Navnlig kunne Tyskland ikke påvise, at SICAN havde et omkostningsregnskabssystem, der satte den i stand til at fastslå disse omkostninger for hvert enkelt projekt. Kommissionen kunne derfor ikke udelukke, at der til kunderne var blevet videregivet indirekte fordele, som ligeledes kunne betragtes som statsstøtte.
- (44) I tilknytning til procedurens indledning bekræftede Tyskland, at SICAN og SIBET ud over udførelsen af den offentlige opgave samtidig også gennemførte markedsrelaterede aktiviteter. SICAN gennemførte på bestilling af virksomheder 793 udviklingsprojekter på prækonkurrencestadiet. SIBET gennemførte 233 sådanne projekter.
- (45) På grundlag af fordelingen af omkostningerne mellem de forskellige aktivitetsområder beregnes i den af Tyskland forelagte undersøgelse omkostningerne pr. arbejdstime for SICAN-medarbejderne. Ved beregningen af SICAN's og SIBET's omkostninger betragtes afskrivningen af de anlægsaktiver, som ejes af SIAG, som en for-

del, som SICAN og SIBET har fået, og de fordeles ligeledes mellem den offentlige opgave og de markedsrelaterede aktiviteter. På grundlag af undersøgelsen af aftalerne med tredjemand når undersøgelsen til den konklusion, at tjenesteydelserne til tredjemand blev ydet til i det mindste priser svarende til de fuldstændige omkostninger.

C. KONSULENTBISTAND TIL VIRKSOMHEDER

- (46) Konsulentbistand til virksomheder blev ydet gratis, men var omfattet af de minimis-reglen.

D. STØTTE TIL SICAN-GRUPPEN⁽¹¹⁾

- (47) Tyskland gjorde det klart, at den ydede støtte udgjorde i alt 206 mio. DEM (105 mio. EUR), hvoraf SIBET modtog 74,5 mio. DEM (38 mio. EUR), SIAG 104 mio. DEM (53 mio. EUR) og SICAN som nævnt 26,9 mio. DEM (14 mio. EUR).
- (48) Med hensyn til SICAN-gruppen understregede Tyskland, at det offentlige tilskud til SICAN ikke udgjorde statsstøtte, da gruppen ganske vist til dels udøvede markedsrelaterede aktiviteter, men hovedsagelig udførte en offentlig opgave.
- (49) Der er i forbindelse med den offentlige opgave konkret tale om følgende foranstaltning: Det overordnede mål var at kvalificere virksomheder i regionen til at deltage i Jessi-programmet. Det var således planlagt at uddanne personer med en videregående uddannelse for at sætte dem i stand til at deltage i Jessi og lignende programmer. Disse uddannelsesforanstaltninger blev gennemført fra 1993. De var først og fremmest rettet mod kandidater, ph.d.-studerende og studerende inden for mikroelektronik. I uddannelsesperioden var deltagerne korttidsansat hos SICAN-gruppen, men var ikke kontraktansat hos en fremtidig arbejdsgiver. Uddannelsesdeltagerne fik en praktisk projektuddannelse, som blev forestået af fastansatte medarbejdere hos SICAN-gruppen (hovedsagelig fra SICAN og SIBET).
- (50) NIGAN eV blev oprettet i 1993 med den særlige opgave at rekruttere og kvalificere uddannelsesdeltagere (ph.d.-studerende, personer med afsluttet diplomprøve og studerende) og fremme videreuddannelsen af ingeniører og forskere inden for mikroelektronik. Uddannelsesprogrammerne for kandidater fra videregående uddannelser blev udviklet og organiseret af NIGAN, hvorimod hovedparten af den uddannelse, der fandt sted som led i projekter, blev gennemført af SICAN og SIBET.

⁽¹⁰⁾ Se fodnote 9.

⁽¹¹⁾ Herunder potentiel støtte til fordel for SIBET's ejere som følge af uddannelsen af fremtidige medarbejdere hos ejerne.

(51) Antal deltagere i SICAN-gruppens uddannelsesforanstaltninger:

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	I alt
Antal uddannelsesdeltagere	209	185	215	360	314	156	1 439
Gennemsnitlig uddannelsesvarighed i måneder	5	5,5	6,3	5,3	5,2	6,3	
Antal fastansatte medarbejdere (stillinger)	114	103	152	247	205	312	

I perioden 1993-1998 deltog 831 personer i SICAN's uddannelsesforanstaltninger og 435 i SIBET's uddannelsesforanstaltninger. For SICAN og SIBET alene fremkommer der herved et samlet antal på 1 266 uddannelsesdeltagere. Et mindre antal uddannelsesdeltagere (173) var desuden knyttet til andre organisationsenheder i gruppen.

SIBET havde opnået, og fordelt mellem den offentlige opgave og de markedsrelaterede aktiviteter.

(52) Da der i SICAN's omkostningsregnskab i den pågældende periode ikke blev sondret mellem udgifter til udførelse af den offentlige opgave og udgifter som led i de markedsrelaterede aktiviteter, anmodede Tyskland et rådgivningsfirma om efterfølgende at foretage en sådan sontring ved hjælp af SICAN-gruppens bilag. Omkostningerne i forbindelse med de forskellige aktivitetsområder blev beregnet særskilt og sammenholdt med de offentlige midler, der var modtaget. Årene 1993, 1995 og 1998 var genstand for en særlig nøje undersøgelse. I april 1999 fremlagde Tyskland en undersøgelse af fordelingen af omkostningerne og den tilsvarende fordeling af den offentlige finansielle støtte, der var modtaget.

(56) Tyskland bekræftede, at SICAN og SIBET ganske vist udførte en opgave af almen interesse, men samtidig også gennemførte markedsrelaterede aktiviteter. Mens denne markedsvirksomhed var mindre væsentlig hos SIBET, udgjorde den hos SICAN snart hovedparten af virksomhedens aktiviteter.

(57) Efter Tysklands opfattelse skal SICAN-gruppen, for så vidt som den udførte en offentlig opgave, betragtes som et forsknings- og uddannelsesorgan, der ikke arbejder med profit for øje. Resultaterne af SIBET's industriforskning blev offentliggjort og stillet til rådighed for virksomheder på et ikke-diskriminerende grundlag, som det fremgår af de publikationslister og -eksempler, som Tyskland har fremsendt.

(53) Under henvisning til resultaterne af undersøgelsen understregede Tyskland, at det nu konkret kunne dokumenteres, at alle de offentlige midler, som SICAN-gruppen havde modtaget, fuldt ud blev anvendt til at finansiere den offentlige opgave og dermed ikke udgjorde statsstøtte som omhandlet i EF-traktatens artikel 87, stk. 1.

(58) Efter Tysklands opfattelse skal SICAN-gruppen derfor med hensyn til sine ikke-markedsrelaterede aktiviteter betragtes som et offentlig forskningsorgan, hvorfor de offentlige midler, der er modtaget, ikke kan betragtes som statsstøtte som omhandlet i EF-traktatens artikel 87, stk. 1.

(54) En vis del af arbejdstiden blandt de ansatte, som deltog i uddannelsesaktiviteten, blev henført til disse uddannelsesudgifter. Uddannelsesdeltagernes arbejdstid blev dels betragtet som produktivt arbejde for SICAN-gruppen, dels som uddannelse.

(59) Efter anmodning fra Kommissionen fremsendte Tyskland oplysninger om SIBET's eventuelle overskud. De detaljerede beregninger viser, at SIBET ikke opnåede nogen overskud. Resultaterne for hele gruppen var i balance eller let positive, undtagen i 1995 og 1997, hvor gruppen havde tab.

(55) Ved beregningen af de omkostninger, der opstod for SICAN og SIBET, blev afskrivningen for slitage på SIAG's anlæg betraget som en fordel, som SICAN og

(60) Tyskland fremsendte opgørelser, hvorefter SIBET gennemførte 17 industrielle forskningsprojekter med omkostninger på i alt 43,2 mio. DEM (22,09 mio. EUR). Desuden gennemførte SIBET 233 udviklingsprojekter på prækonkurrencestadiet med en samlet værdi på 13,3 mio. DEM (6,80 mio. EUR).

- (61) Tyskland fremlagde en opgørelse over de 793 udviklingsprojekter på prækonkurrencestadiet, som SICAN havde gennemført på bestilling af virksomheder, med angivelse af deres betegnelse og omfang; bestillingerne udgjorde i alt 147 mio. DEM (75,16 mio. EUR).
- (62) Med hensyn til den videre erhvervskarriere blandt de personer, som tidligere havde deltaget i uddannelsesaktiviteter inden for SICAN-gruppen, fremlagde Tyskland efter anmodning fra Kommissionen følgende oplysninger:
- (63) Af 510 ingeniører, som var blevet nyansat af SICAN-gruppen i perioden 1991-1997, havde 195 tidligere deltaget i uddannelsesforanstaltninger, som NIGAN var ansvarlig for. I sådanne tilfælde afspejlede den erhvervs erfaring, som den tidligere uddannelsesdeltager havde erhvervet i løbet af den pågældende uddannelse, sig i den ansattes startløn. Kun i nogle få tilfælde arbejdede den ansatte videre på det samme projekt, som vedkommende tidligere var blevet uddannet i.
- (64) For NIGAN's uddannelsesdeltagere var der på intet tidspunkt en kontraktlig forpligtelse til at arbejde inden for SICAN-gruppen i et bestemt tidsrum efter uddannelsens afslutning. Tidligere uddannelsesdeltagere ansøgte om stillinger på grundlag af de muligheder, der fandtes på markedet. De fleste af dem fik således ansættelse i andre virksomheder, uden nogen regional begrænsning. Så vidt de tyske myndigheder kunne konstatere, blev syv tidligere uddannelsesdeltagere ansat hos SIBEG's ejere.

E. GRUPPENS PRIVATISERING

- (65) I 1998 var den offentlige opgave afsluttet, og gruppen blev fuldstændig privatiseret. Fire privatejede virksomheder blev ejere af SIBEG Holding.

VI. VURDERING

- (66) Proceduren blev som nævnt indledt, fordi der ikke forelå tilstrækkelige oplysninger til, at der kunne foretages en sikker vurdering af, om den pågældende støtte var forenelig med de gældende statsstøtteregler. De yderligere oplysninger, som Tyskland fremsendte i tilknytning til procedurens indledning, fører nu frem til følgende vurdering på grundlag af statsstøttereglerne:

A. DIREKTE STØTTE TIL SIBET'S PROJEKTPARTNERE

- (67) Med hensyn til den støtte, som via SICAN-gruppen blev videregivet til SIBET's projektpartnere, nåede Kommissionen til den konklusion, at SICAN-gruppen på vegne af staten forvaltede fordelingen af støtte til forskellige virksomheder med henblik på finansiering af industrielle forskningsprojekter. Den støtte, som blev ydet til SIBET's projektpartnere, udgør statsstøtte, da den styrker støtte-modtagernes stilling i forhold til disse konkurrenter. Derved kan støtten påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne. Den er omfattet af EF-traktatens artikel 87, stk. 1.
- (68) Af undtagelsesbestemmelserne i henhold til artikel 87, stk. 2 og 3, kan der i det foreliggende tilfælde tydeligvis kun blive tale om artikel 87, stk. 3, litra c), i forbindelse med F&U-ordningen. Støtten er ikke omfattet af artikel 87, stk. 2. Der er ikke tale om regionalstøtte, og den bidrager ikke til at fremme virkeliggørelsen af vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse, afhjælpe en alvorlig forstyrrelse i en medlemsstats økonomi, udvikle visse erhvervsaktiviteter (bortset fra forskning og udvikling) eller fremme kulturen og bevarelse af kulturarven. Tyskland har under alle omstændigheder aldrig påberåbt sig disse undtagelsesbestemmelser.
- (69) De pågældende foranstaltninger kunne således undtages fra støtteforbuddet efter EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra c), hvis alle de betingelser, der er fastsat i EF-rammebestemmelserne for statsstøtte til forskning og udvikling⁽¹²⁾, var opfyldt. Efter at have analyseret de oplysninger, som Tyskland forelagde i tilknytning til procedurens indledning, når Kommissionen imidlertid til den konklusion, at dette ikke er tilfældet med hensyn til alle projekterne. Hvad angår de støtteberettigede omkostninger i forbindelse med projekterne tvivler Kommissionen ikke på, at betingelserne i F&U-rammebestemmelserne er opfyldt. Med hensyn til forskningsstadiet, den deraf følgende accepterede maksimale støtteintensitet og tilskyndelsesvirkningen kan der bemærkes følgende til de enkelte projekter:

- (70) Projekt 1005:

Med hensyn til projekt 1005 bemærker Kommissionen, at projektet til dels bestod i at udvikle et databehandlingsmodul, som kan udnyttes industrielt (inden for maskinindustrien). Projektet går således videre end prækonkurrencestadiet⁽¹³⁾.

⁽¹²⁾ Se fodnote 6.

⁽¹³⁾ Se bilag I, tredje led, til de nævnte rammebestemmelser.

Projektet kan derfor ikke betragtes som industriel forskning⁽¹⁴⁾ og heller ikke som udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet. Tildelingen af støtte var derfor ikke forenelig med fællesmarkedet.

(71) Projekt 1006:

Kommissionen er af den opfattelse, at projektet ikke reelt var industriel forskning. Ifølge projektbeskrivelsen blev resultaterne af projektet anvendt direkte til at forbedre industrielle produktionsmetoder og konkret »traditionelle metoder i forbindelse med svejsning med CO₂-laserstråler«. Projektet nærmede sig således det punkt, hvor det kunne udnyttes industrielt. Efter Kommissionens opfattelse gik projektet videre end prækonkurrencestadiet⁽¹⁵⁾.

Projektet kan derfor ikke betragtes som industriel forskning⁽¹⁶⁾ og heller ikke som udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet. Tildelingen af støtte var derfor ikke forenelig med fællesmarkedet.

(72) Projekt 1008:

Projektet nærmede sig det punkt, hvor der ifølge den tyske regering blev »udviklet en funktionsmodel af et nyt og teknisk banebrydende, 100 % digitaliseret trådløst mikrofonsystem« og derved blev »skabt grundlag for at seriefremstille et teknologisk nyt produkt«. Resultaterne af projektet kan således tilsyneladende næsten direkte udnyttes industrielt. Efter Kommissionens vurdering er der i forbindelse med projektet tale om udvikling på prækonkurrencestadiet. Støtteintensiteten på 50 % var derfor ikke berettiget⁽¹⁷⁾.

Sennheiser er en af de førende producenter af kvalitetsmikrofoner. Sennheiser begyndte allerede i 1950'erne at udvikle og sælge trådløse mikrofoner til radio og tv⁽¹⁸⁾. I forbindelse med den igangværende overgang fra analoge til digitale teknologier⁽¹⁹⁾ er det meget sandsynligt,

at Sennheiser også uden statsstøtte havde påbegyndt et forskningsprojekt vedrørende digitaliserede trådløse mikrofonsystemer. På baggrund heraf er Kommissionen af den opfattelse, at støtten ikke var nødvendig som tilskyndelse for støttemodtageren til at gennemføre det pågældende projekt⁽²⁰⁾. Navnlig kan partnerskabet mellem Sennheiser og SIBET absolut ikke begrunde, hvorfor Sennheiser ikke også havde gennemført forskningsprojektet uden den ydede støtte. Ifølge punkt 6.5 i F&U-rammebestemmelserne lægger Kommissionen særlig vægt på påvisningen af tilskyndelsesvirkningen, når den vurderer konkrete projekter, der stammer fra store virksomheder, som gennemfører forskning i nær tilknytning til det kommercielle udnyttelsesstadium, som det her er tilfældet.

Kommissionen når derfor til den konklusion, at støttens tilskyndelsesvirkning ikke er påvist og dokumenteret tilstrækkeligt, og at tildelingen af støtte derfor ikke var forenelig med fællesmarkedet.

(73) Projekt 1009:

Kommissionen når til den konklusion, at projektet er omfattet af definitionen af industriel forskning⁽²¹⁾. Da støtten blev ydet til en SMV, antager Kommissionen i overensstemmelse med punkt 6.4 i F&U-rammebestemmelserne, at støtten for virksomheden udgjorde en nødvendig tilskyndelse til at gennemføre forskningsaktiviteterne.

Tildelingen af støtte var derfor forenelig med fællesmarkedet.

(74) Projekt 1010:

Kommissionen når til den konklusion, at projektet er omfattet af definitionen af industriel forskning⁽²²⁾. Resultaterne af projektet er blevet offentliggjort på passende måde, og tilskyndelsesvirkningen blev begrundet tilstrækkeligt. Tildelingen af støtte var derfor forenelig med fællesmarkedet.

(75) Projekt 1013:

Kommissionen er af den opfattelse, at projektet omfattede udvikling af nye veje- og målemetoder og derfor gik videre end prækonkurrencestadiet⁽²³⁾. Støtten er derfor ikke forenelig med fællesmarkedet.

⁽¹⁴⁾ Se bilag I, andet led, til de nævnte rammebestemmelser.

⁽¹⁵⁾ Se bilag I, tredje led, til de nævnte rammebestemmelser.

⁽¹⁶⁾ Se bilag I, andet led, til de nævnte rammebestemmelser.

⁽¹⁷⁾ Se punkt 5.5, andet led, i de nævnte rammebestemmelser.

⁽¹⁸⁾ Se <http://www.sennheiser.com/Image/im1bX001.htm>.

⁽¹⁹⁾ Se www.infowin.org/ACTS/ANALYSIS/PRODUCTS/THEMATIC/MMB/02/digital.htm: »Digital broadcasting is set to displace analogue broadcasting, for both radio and TV, in the coming years« (copyright »ACTS Information Window«, 1997; published on the web-site of the Advanced Communications Technology and Services programme, known simply as ACTS, one of the specific programmes of the »Fourth Framework Programme of European Community activities in the field of research and technology development and demonstration (1994 to 1998)«).

⁽²⁰⁾ Se punkt 6.3 i de nævnte rammebestemmelser.

⁽²¹⁾ Se bilag I, andet led, til de nævnte rammebestemmelser.

⁽²²⁾ Se bilag I, andet led, til de nævnte rammebestemmelser.

⁽²³⁾ Se bilag I, tredje led, til de nævnte rammebestemmelser.

(76) Projekt 1014:

Kommissionen er af den opfattelse, at projektet ikke reelt var industriel forskning. Kommissionen når den til konklusion, at projektet omfattede udviklingen af et produkt (»et billigt repeatersystem«), der kunne udnyttes kommercielt, og derfor gik videre end prækonkurrencestadiet⁽²⁴⁾. Støtten er derfor ikke forenelig med fællesmarkedet.

(77) Projekt 1015:

Kommissionen er af den opfattelse, at projektet ikke reelt var industriel forskning. Det fremgår bl.a. ikke, at der som led i projektet blev erhvervet ny viden, som kunne udnyttes til udvikling af nye produkter, produktionsmetoder eller tjenesteydelser. Støtteintensiteten på 50 % var derfor ikke berettiget⁽²⁵⁾.

I projektet indgår imidlertid udvikling af en innovativt styringssystem på grundlag af nye, relativt komplekse signalbearbejdningsmetoder. Kommissionen når derfor til den konklusion, at projektet kan klassificeres som udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet⁽²⁶⁾.

Da støttemodtageren var en SMV, ville det være acceptabelt at yde støtte på indtil 35 % af projektkomkostningerne (principielt en støtteintensitet på 25 %⁽²⁷⁾ plus yderligere 10 procentpoint til SMV⁽²⁸⁾). Da støtten blev ydet til en SMV, antager Kommissionen i overensstemmelse med punkt 6.4 i F&U-rammebestemmelserne, at støtten for virksomheden udgjorde en nødvendig tilskyndelse til at gennemføre forskningsaktiviteterne.

Det støttebeløb, der overstiger en støtteintensitet på 35 %, er ikke forenelig med fællesmarkedet.

(78) Projekt 1016:

Kommissionen når til den konklusion, at projektet er omfattet af definitionen af industriel forskning⁽²⁹⁾. Til-

skyndelsesvirkningen blev begrundet tilstrækkelig⁽³⁰⁾. Støtten kan derfor betragtes som forenelig med fællesmarkedet.

(79) Projekt 1019:

Kommissionen når til den konklusion, at projektet er omfattet af definitionen af industriel forskning⁽³¹⁾. Da støtten blev ydet til en SMV, antager Kommissionen i overensstemmelse med punkt 6.4 i F&U-rammebestemmelserne, at støtten for virksomheden udgjorde en nødvendig tilskyndelse til at gennemføre forskningsaktiviteterne. Tildelingen af støtte kan derfor betragtes som forenelig med fællesmarkedet.

(80) Projekt 1023:

Kommissionen er af den opfattelse, at projektet ikke reelt var industriel forskning. Derimod blev et klemsikringsmodul til rudehejs i motorkøretøjer udviklet til et stadium, som tydeligvis nærmer sig det kommercielle udnyttelsesstadium. Den aktivitet, der blev gennemført som led i projektet, er derfor ikke omfattet af F&U-definitionen. Tildelingen af støtte til støttemodtageren var derfor ikke forenelig med fællesmarkedet.

(81) Projekt 1024:

Kommissionen når til den konklusion, at projektet er omfattet af definitionen af industriel forskning⁽³²⁾. Da støtten blev ydet til en SMV, antager Kommissionen i overensstemmelse med punkt 6.4 i F&U-rammebestemmelserne, at støtten for virksomheden udgjorde en nødvendig tilskyndelse til at gennemføre forskningsaktiviteterne. Tildelingen af støtte kan derfor betragtes som forenelig med fællesmarkedet.

(82) Projekt 1025:

Kommissionen når til den konklusion, at projektet er omfattet af definitionen af industriel forskning. Da støtten blev ydet til en SMV, antager Kommissionen i overensstemmelse med punkt 6.4 i F&U-rammebestemmelserne, at støtten for virksomheden udgjorde en nødvendig tilskyndelse til at gennemføre forskningsaktiviteterne. Tildelingen af støtte kan derfor betragtes som forenelig med fællesmarkedet.

⁽²⁴⁾ Se bilag I, tredje led, til de nævnte rammebestemmelser.

⁽²⁵⁾ Se punkt 5.5 i de nævnte rammebestemmelser.

⁽²⁶⁾ Se bilag I, tredje led, til de nævnte rammebestemmelser.

⁽²⁷⁾ Se punkt 5.5 i de nævnte rammebestemmelser.

⁽²⁸⁾ Se punkt 5.10.1 i de nævnte rammebestemmelser.

⁽²⁹⁾ Se bilag I, andet led, til de nævnte rammebestemmelser.

⁽³⁰⁾ Se punkt 6 i de nævnte rammebestemmelser.

⁽³¹⁾ Se bilag I, andet led, til de nævnte rammebestemmelser.

⁽³²⁾ Se bilag I, andet led, til de nævnte rammebestemmelser.

(83) Projekt 1026:

Kommissionen er af den opfattelse, at projektet ikke reelt var industriel forskning. Det fremgår bl.a. ikke, at det som led i projektet blev erhvervet ny viden, som kunne udnyttes til udvikling af nye produkter, produktionsmetoder eller tjenesteydelser. Støtteintensiteten på 50 % var derfor ikke berettiget⁽³³⁾.

I projektet indgår imidlertid udvikling af et innovativt styringssystem på grundlag af nye og relativt komplekse metoder, f.eks. »fuzzy-logik«. Kommissionen når derfor til den konklusion, at projektet kan klassificeres som udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet⁽³⁴⁾.

Da støttemodtageren var en SMV, ville det være acceptabelt at yde støtte på indtil 35 % af projektkostningerne (principielt en støtteintensitet på 25 %)⁽³⁵⁾ plus yderligere 10 procentpoint til SMV⁽³⁶⁾. Da støtten blev ydet til en SMV, antager Kommissionen i overensstemmelse med punkt 6.4 i F&U-rammebestemmelserne, at støtten for virksomheden udgjorde en nødvendig tilskyndelse til at gennemføre forskningsaktiviteterne.

Det støttebeløb, der overstiger en støtteintensitet på 35 %, er ikke forenelig med fællesmarkedet.

(84) Projekt 1027:

Tildelingen af støtte var omfattet af de minimis-reglen og skulle derfor ikke anmeldes⁽³⁷⁾.

B. INDIREKTE STØTTE TIL SICAN'S OG SIBET'S KUNDER

- (85) Efter at have analyseret de oplysninger, der nu er forelagt, når Kommissionen til den konklusion, at der ikke blev videregivet nogen indirekte fordele til SICAN's og SIBET's kunder, men at de tjenesteydelser, som blev ydet disse kunder, blev afregnet til priser svarende i de mindste til de fuldstændige omkostninger, hvilket betyder, at der ved den pågældende efterfølgende omkostningsberegning ikke kun blev taget hensyn til den direkte støtte, men også alle andre indirekte fordele via SIAG.

⁽³³⁾ Se punkt 5.5 i de nævnte rammebestemmelser.

⁽³⁴⁾ Se bilag I, tredje led, til de nævnte rammebestemmelser.

⁽³⁵⁾ Se punkt 5.5 i de nævnte rammebestemmelser.

⁽³⁶⁾ Se punkt 5.10.1 i de nævnte rammebestemmelser.

⁽³⁷⁾ Se meddelelse fra Kommissionen om de minimis-støtteordninger, se fodnote 10.

C. KONSULENTBISTAND TIL VIRKSOMHEDER

- (86) Denne bistand skulle ikke anmeldes i henhold til de minimis-reglen.

D. STØTTE TIL SICAN-GRUPPEN⁽³⁸⁾

- (87) Tyskland havde ganske vist fra begyndelsen tilkendegivet, at SICAN var blevet oprettet med henblik på udførelse af en opgave af almen interesse, men denne opgave bestod dog i første række i et støtte og styrke Niedersachsens virksomheder ved at gennemføre forskningsprojekter sammen med eller for disse. Der blev ikke forelagt oplysninger, som konkret beskrev denne opgave af almen interesse, og hvor der blev nærmere redegjort for, hvilke yderligere aktiviteter ud over samarbejdet som forskningspartnere der blev tilskyndet til via opgaven og gennemført til udførelse heraf.

- (88) Efter at have analyseret de detaljerede oplysninger, der i mellemtiden er fremsendt, når Kommissionen til den konklusion, at SICAN-gruppens aktiviteter rent faktisk til dels kan betragtes som en opgave af almen interesse.

- (89) Navnlig hvad angår uddannelsesaktiviteterne, hvori deltog et stort antal korttidsansatte personer, er Kommissionen af den opfattelse, at det ikke havde været i en virksomheds kommercielle interesse at uddanne så mange personer med en videregående uddannelse, som i gennemsnit kun bliver i virksomheden i ca. seks måneder. I forbindelse med uddannelsesforanstaltningerne var det planen, at deltagerne efter uddannelsesperioden igen ville forlade SICAN. Tyskland anførte, at et vist antal tidligere uddannelsesdeltagere (195) arbejdede inden for SICAN-gruppen efter uddannelsesperioden. Dette udgør ganske vist formentlig en betydelig del af de nyansatte ingeniører i SICAN-gruppen, men Kommissionen er alligevel af den opfattelse, at antallet af uddannelsesdeltagere under alle omstændigheder i forhold til antallet af fastansat personale hos SICAN var alt for stort til, at man kunne betragte uddannelsen som en nyttig udvælgelsesmekanisme for fremtidige ansatte, som havde betydet en indirekte fordel for SICAN-gruppen⁽³⁹⁾.

- (90) Under alle omstændigheder stod de ansattes startløn i relation til den erhvervs erfaring, som den tidligere uddannelsesdeltager havde erhvervet som led i denne

⁽³⁸⁾ Herunder potentiel støtte til fordel for SIBEG's ejere som følge af uddannelsen af fremtidige medarbejdere hos ejerne.

⁽³⁹⁾ Se punkt 51.

uddannelse, og i de fleste tilfælde arbejdede den ansatte ikke videre på det projekt, som havde dannet grundlag for vedkommendes uddannelse. Da uddannelsesdeltagerne i uddannelsesperioden endnu ikke var kontraktansat af mikroelektronikvirksomheder, når Kommissionen endvidere til den konklusion, at uddannelsesprogrammet i sidste instans ikke havde til formål at finde egnede medarbejdere til bestemte virksomheder, navnlig de virksomheder, der ejede andele i SIBEG. Denne konklusion er også baseret på, at det kun kunne konstateres, at syv tidligere uddannelsesdeltagere senere blev medarbejdere hos SIBEG's ejere. På baggrund af, at hovedparten af uddannelsesdeltagerne uden nogen regional begrænsning fik arbejde hos forskellige arbejdsgivere, kan det desuden konkluderes, at muligheden for at beskæftige tidligere uddannelsesdeltagere ikke gav sig udslag i en særlig fordel for virksomheder i Niedersachsen.

(91) Det kan derfor konkluderes, at uddannelsen og de hermed forbundne organisatoriske og administrative aktiviteter i princippet fandt sted i den almene interesse og ikke hørte blandt SICAN's økonomiske aktiviteter. Med hensyn til uddannelsesvirksomheden fungerede SICAN-gruppen som uddannelsescenter og gennemførte ingen markedsrelateret virksomhed. Det følger heraf, at så vidt som de statslige midler tjente til at finansiere gennemførelsen af opgaven af almen interesse, udgjorde de ikke statsstøtte.

(92) Da SICAN-gruppen ikke havde et omkostningsregnskabssystem, som sondrede mellem udgifterne til at udføre denne opgave af almen interesse og udgifterne til markedsrelaterede aktiviteter, rejser der sig det yderligere spørgsmål, om det i dag efterfølgende er muligt at foretage den nødvendige fordeling af de enkelte aktiviteter mellem det ene eller det andet område. Efter Kommissionens opfattelse kan dette ikke udelukkes på forhånd. Den metode, som rådgivningsfirmaet anvendte til efterfølgende at foretage en sådan sontring, er acceptabel. Det fremgår af de detaljerede talangivelser, at den modtagne støtte ikke overstiger udgifterne til at udføre den offentlige opgave. Kommissionen er derfor af den opfattelse, at finansieringen af de aktiviteter, der er gennemført i den almene interesse, ikke udgør statsstøtte, og at SICAN-gruppens markedsrelaterede aktiviteter ikke blev finansieret via offentlig støtte.

VII. KONKLUSIONER

(93) Kommissionen konstaterer, at Tyskland ulovligt har ydet den omhandlede støtte i strid med EF-traktatens artikel 88, stk. 3 —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

1. Støtten til SIBET's industrielle projektpartnere udgør statsstøtte. Støtten blev ydet ulovligt.

2. Den støtte, som Tyskland har ydet til SIBET's industrielle projektpartnere, er forenelig med fællesmarkedet for så vidt angår projekt 1009, 1010, 1016, 1019, 1024 og 1025.

3. For så vidt angår nedenstående projekter er den støtte, som Tyskland har ydet til SIBET's industrielle projektpartnere, ikke forenelig med fællesmarkedet:

projekt 1005: støtte på 166 000 DEM

projekt 1006: støtte på 117 500 DEM

projekt 1008: støtte på 362 691 DEM

projekt 1013: støtte på 679 677,01 DEM

projekt 1014: støtte på 701 664,50 DEM

projekt 1023: støtte på 549 495,82 DEM.

Med hensyn til projekt 1015 er det støttebeløb, der overstiger en støtteintensitet på 35% (123 484,53 DEM), ikke forenelig med fællesmarkedet.

Med hensyn til projekt 1026 er det støttebeløb, der overstiger en støtteintensitet på 35% (85 515 DEM), ikke forenelig med fællesmarkedet.

Artikel 2

Den foranstaltning, som Tyskland har gennemført til fordel for SICAN-gruppen, udgør ikke statsstøtte som omhandlet i EF-traktatens artikel 87, stk. 1.

Artikel 3

1. Tyskland træffer alle nødvendige foranstaltninger for at tilbagesøge den i artikel 1, stk. 3, omhandlede støtte, som allerede ulovligt er udbetalt til støttemodtagerne.

2. Tilbagesøgningen skal ske uophørligt og i overensstemmelse med national lovgivning, hvis denne giver mulighed for at efterkomme beslutningen hurtigt og effektivt. Den støtte, der skal tilbagebetales, pålægges renter fra det tidspunkt, den blev udbetalt til støttemodtagerne, og indtil den er blevet tilbagebetalt. Renterne beregnes på basis af den referencesats, der anvendes til at beregne subventionsækvivalenten for regionalstøtte.

Artikel 4

Tyskland underretter senest to måneder efter meddelelsen af denne beslutning Kommissionen om, hvilke foranstaltninger der er truffet for at efterkomme beslutningen.

Artikel 5

Denne beslutning er rettet til Forbundsrepublikken Tyskland.

Udfærdiget i Bruxelles, den 26. juli 2000.

På Kommissionens vegne

Pedro SOLBES MIRA

Medlem af Kommissionen
